

Verslag van de Themamiddag Koopkracht van 26 oktober 2015 bij DNB – Amsterdam

Opening

De voorzitter Jaap van der Spek opent de Bijpraatmiddag en heet allen welkom. In het bijzonder de divisiedirecteur Olaf Sleijpen. Jaap vraagt hem hoe hij de rol van DNB op pensioengebied ziet weggelegd, met name op het gebied van

- advies ten tijde van het vormgeven van wetgeving,
- realiseerbaarheid en controleerbaarheid van ingevoerde wetten en
- consistentie in waarden en normen.

Van der Spek constateert dat indexering essentieel is in behoud van koopkracht. De koopkracht van gepensioneerden en uitkeringstrekkers is de afgelopen jaren sterk achtergebleven bij die van de werkenden.

Toespraak Olaf Sleijpen

Dhr. Sleijpen vertelt dat het auditorium van DNB aan het Westeinde in Amsterdam onder meer beschikbaar is gesteld aan organisaties die zich met het onderwerp pensioenen bezighouden. Zo zijn het Pensioenlab en de KNVG ons voorgegaan. Hij heet namens DNB de NVOG van harte welkom.

De verschillende pensioenfondsen hebben te lijden onder een lage dekkingsgraad. Belangrijke oorzaak daarvan is de historisch lage rente. Hij laat een grafiek zien van de lange rente vanaf 1900 tot nu toe. Aanvankelijk bewoog zich de rente onder het gemiddelde van 5%. Een piek in de rente van circa 9% werd bereikt tussen 1920 en 1925. In de jaren daarna volgde een dal tot onder 5%. Een tweede periode van hogere rente werd bereikt in de jaren tussen 1965 en 2000, met een piek van 12% omstreeks 1982. Na 2000 daalde de rente tot onder 5% met een huidig dieptepunt tot vlak boven het nulpunt.

Als de rente structureel laag blijft, waardoor sparen weinig meer oplevert, dan moet je gaan nadenken over de verdeling tussen de eerste en de tweede pijler.

Vaak wordt ECB en DNB verweten de oorzaak te zijn van de lage rente.

Het klopt dat de lage rente vervelende uitwerkingen heeft op de verplichtingen kant van de pensioenbalans. Tegelijkertijd worden de beleggingen van pensioenfondsen door de lage rente ook een stuk meer waard. Dat moet niet worden vergeten.

Gesteld dat de lange rente zich nog enige tijd op een laag niveau blijft bewegen, is het voor pensioenfondsen een grote uitdaging hier goed mee om te gaan. Er zijn voor een pensioenfonds drie knoppen, waaraan gedraaid kan worden: de premie, de ambitie en het risico.

Aan de knop premie is in het recente verleden al fors gedraaid. Het niveau van gemiddeld 20% van de loonsom lijkt maatschappelijk gezien wel het maximum te zijn. Verder verhoging lijkt niet waarschijnlijk.

Als de premie niet voldoende is om de gepubliceerde pensioenambitie na te komen, is er haast geen ontkomen aan om de ambitie neerwaarts bij te stellen.

In de poging te ontkomen aan het neerwaarts bij te stellen, is het mogelijk om met hogere risico's het beleggingsrendement op te voeren. In de afgelopen jaren hebben veel pensioenfondsen meer risico aanvaard, een ontwikkeling waar DNB zich zorgen over maakt. Risico kan veel hogere beleggingsopbrengsten, maar ook veel lagere beleggingsopbrengsten genereren.

Tijdens het totstandkomingsproces van het nieuwe FTK, heeft DNB gepleit voor handhaving van de bijdrage aan herstel eis. Dat betekent dat de premie in een tekortsituatie van pensioenfondsen het herstel niet in de weg mag zitten. Verder kijkt DNB kritisch naar fondsen die uitgaan van de maximale wettelijk toegestane verwachte rendementen om uit herstel te komen.

DNB heeft slechts adviserende bevoegdheid, de beslissingsbevoegdheid ligt bij de politiek. Is door het parlement eenmaal een besluit genomen, dan is het de rol van DNB toezicht te houden op de uitvoering van de genomen besluiten.

DNB adviseert pensioenfondsen voorzichtig te zijn met het oprekken van de randen. Met dat gegeven is het verstandig na te denken over een houdbaarder stelsel, een stelsel dat ook bestand is tegen lage rentes en ook meer aansluit op de huidige arbeidsmarkt, waar de werkverbanden vluchtiger en kortstondiger zijn.

Presentaties Maarten Maas, Jos Berkemeijer en Cees Michielse

Voor toelichting op deze presentaties wordt verwezen naar de powerpointdocumenten die op de website van NVOG staan: <http://www.gepensioneerden.nl/publicaties-nvog>
Belangrijkste elementen daaruit:

Koopkrachtplaatjes worden meestal van jaar op jaar getoond, waardoor de veranderingen maar gering lijken te zijn. Bij het opstellen van de ontwikkeling van de koopkracht over een aantal jaren komen trends naar voren, waaruit blijkt dat pensioengerechtigden en uitkeringstrekkers hebben moeten inleveren, waar voor de werkenden sprake is van koopkrachtverbetering.

Koopkrachtplaatjes hebben altijd betrekking op de ontwikkeling van het gemiddelde van een hele groep van mensen. De positie van de individuele persoon is vanzelfsprekend altijd verschillend door een andere samenstelling van inkomsten en uitgaven. Ook kan het verschil zitten in de gemeente waar men woont, omdat er op zorggebied geen eenduidig beleid meer is.

Met koopkrachtplaatjes van gemiddelden kan wel veel duidelijker het beleid aan de (politieke) kaak gesteld worden.

Op de stellingen werd als volgt gereageerd:

1. Over koopkracht worden allerlei cijfers en plaatjes gepubliceerd, meestal met weinig of geen toelichting:
 - Dat is beperkt qua informatiewaarde, maar beter dan helemaal niets
 - Dat is niet alleen beperkt, maar eigenlijk misleidend

Bij meerderheid werd voor optie 2 gekozen

2. Op verzoek en op kosten van de ouderenorganisaties berekent het Nibud jaarlijks met Prinsjesdag de ontwikkeling van de koopkracht van ouderen zonder en met (extra) zorgkosten (naast een eigen overzicht van 100 “Nibud-huishoudens”):
 - Doorgaan met deze jaarlijkse uitgebreide berekening over de koopkracht van ouderen is zinvol en rendabel
 - Daar kunnen we beter mee stoppen

Bij overgrote meerderheid werd voor optie 1 gekozen

3. Combinatie van de diverse CPB-koopkrachtplaatjes o.b.v. prijsindexen (“CBS-mandjes”) leiden tot:
 - Een betrouwbaar beeld van de koopkrachtontwikkeling
 - Een steeds vaker te gunstig beeld van de koopkrachtontwikkeling van de huishoudens, omdat de werkelijke kosten van huishoudens (zeker indien sprake is van extra zorgkosten) hoger zijn dan conform de index berekend

Bij overgrote meerderheid werd voor optie 2 gekozen

4. In onze externe communicatie moeten we de meeste nadruk leggen op:
 - De gepubliceerde koopkrachtcijfers van Overheid, CPB, Nibud
 - De verborgen koopkrachtverliezen en negatieve uitschieters

Op een aantal weifelaars na, die wel voor beide opties voelden koos de meerderheid voor optie 2

5. Externe communicatie via concrete individuele voorbeelden (cases):
 - is zeer belangrijk om publiciteit te genereren
 - heeft geen of nauwelijks toegevoegde waarde

De meerderheid koos voor optie 1. Door Maarten Maas werd daarbij opgemerkt dat er dan ook casussen moeten worden aangeleverd. Zonder materiaal uit de achterban is voornemen niet te realiseren.

In hoog tempo wist Jos Berkemeijer ons door de presentatie rondom het pensioenstelsel heen te leiden. Belangrijkste boodschap daarbij is de schijnzekerheid van het huidige pensioenstelsel. De toename van de verplichtingen als gevolg van de gedaalde rekenrente kan door het rendement op de beleggingen niet worden bijgehouden. Overrendementen, als die gehaald worden, zullen gebruikt moeten worden versterking van het vermogen. Indexatie is verder weg dan ooit, kortingen lijken dicht bij te komen. Het aanscherpen van regels en het daarbij opvoeren van zekerheid blijkt in deze situatie tot afname van vertrouwen te leiden.

Na een korte schets van de kenmerken van ISDC kon de overgrote meerderheid van de deelnemers van de bijeenkomst zich vinden in de aanzet van dit nieuwe pensioenstelsel.

In de bijeenkomst werd nog meegedeeld dat op 9 december met minister Asscher gesproken zal worden over de ontwikkeling van koopkracht voor de gepensioneerden en uitkeringstrekkers.

Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 17.00 uur.